Силабус освітнього компонента
Програма навчальної дисципліни

Теорія і історія публічного управління

Шифр та назва спеціальності
281 – Публічне управління та адміністрування

Інститут
Навчально - науковий інститут соціально - гуманітарних технологій

Освітня програма
Публічна політика та управління соціально - економічними змінами

Кафедра
Соціології і публічного управління (305)

Рівень освіти
Третій (освітньо-науковий)

Тип дисципліни
Спеціальна фахова підготовка
,

Семестр
2

Мова викладання
Українська

Викладачі, розробники

ТЕРЕЩЕНКО Діна Акрамівна

dina.tereshchenko@khpi.edu.ua
Доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри соціології і публічного управління НТУ «ХПІ». Авторка понад 200 наукових і навчально-методичних публікацій. Провідна лекторка з курсів: «Державне та регіональне управління», «Адміністративний менеджмент», «Паблік рілейшнз».
Детальніше про викладача на сайті кафедри
http://web.kpi.kharkov.ua/sp/profesors-ko-vikladats-kij-sklad

МОРОЗ Володимир Михайлович

Volodymyr.Moroz@khpi.edu.ua
Мороз Володимир Михайлович

Детальніше про викладача на сайті кафедри
http://web.kpi.kharkov.ua/sp/profesors-ko-vikladats-kij-sklad

Загальна інформація

Анотація

Освітній компонент «Теорія і історія публічного управління» спрямований на формування фундаментальних основ розуміння еволюції та механізмів публічного врядування. Предметом вивчення є теоретичні концепції, методологія та історичні реалії публічного управління, формування візії його демократичного розвитку, а також обґрунтування стратегічних напрямів розвитку публічного управління в Україні за умов перманентно мінливого зовнішнього та внутрішнього середовищ. Основними завданнями освітнього компонента є засвоєння здобувачами вищої освіти цілісної системи знань про еволюцію, історію та теоретико-методологічні засади публічного управління, а також формування практичних умінь і навичок, необхідних для ефективної діяльності органів публічної влади, підготовки фахівців до надання якісних публічних послуг громадянам та забезпечення їхньої спроможності розробляти й впроваджувати заходи з модернізації вітчизняної системи публічного врядування відповідно до провідних міжнародних стандартів.

Мета та цілі дисципліни

формування у здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня поглиблених теоретичних і систематизованих знань з історії та теорії публічного управління й адміністрування, розуміння їхньої ролі та функцій у забезпеченні життєдіяльності людини, суспільства та держави в контексті трансформації суспільно-політичних і соціально-економічних систем у сучасних умовах державотворення, а також розвиток спроможності досліджувати й розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у сфері публічного управління та адміністрування.

Формат занять

Лекції, практичні заняття, самостійна робота, реферати. Підсумковий контроль — екзамен.

Компетентності

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати комплексні та значущі проблеми у сфері професійної та/або дослідницько-інноваційної / науково педагогічної діяльності за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування», що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійних практик

Загальні компетентності:

ЗК 01. Здатність до формування системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору.
ЗК 02. Здатність переосмислювати наявне та створювати нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язувати значущі соціальні, наукові, культурні, етичні та інші проблеми.
ЗК 07. Здатність до критичного аналізу, оцінки та синтезу нових і комплексних ідей.

Спеціальні (фахові) компетентності:

СК01. Здатність до оволодіння та розвитку методології наукової, педагогічної та управлінської діяльності.
СК 04. Здатність визначати, науково обґрунтовувати та критично оцінювати стратегічні напрями розвитку на загальнодержавному, регіональному, місцевому та на рівні організації.
СК 11. Здатність до розробки науково обґрунтованих рекомендацій щодо вдосконалення публічного управління та адміністрування..

Результати навчання

РН 01. Знати наукові концепції (теорії), термінологію, історію розвитку та сучасний стан наукових знань, ідентифікувати теоретичні й практичні проблеми з публічного управління та адміністрування.

РН 03. Знати та уміти застосовувати загальні та спеціальні методи наукового пізнання, закони, закономірності та принципи управління для розв'язання проблем публічного управління та адміністрування.
РН 10. Уміти адаптувати й застосовувати сучасні моделі/підходи до управління та адміністрування, а також міжнародний досвід при проектуванні та реорганізації організаційних структур управління на різних рівнях публічного управління та адміністрування.
РН 13. Критично аналізувати та узагальнювати результати власних досліджень і доробок інших дослідників у контексті всього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної наукової проблеми.

Обсяг дисципліни

Загальний обсяг дисципліни 90 год. (3 кредити ECTS): лекції – 20 год., практичні роботи –10 год., самостійна робота – 60 год.

Передумови вивчення дисципліни (пререквізити)

Освітній компонент взаємопов'язаний із такими освітніми компонентами, як «Педагогіка і психологія вищої освіти з методикою викладання», «Світоглядні та соціокультурні основи науково-технічної діяльності», «Іноземна мова для комунікації у науково-педагогічному середовищі».

Особливості дисципліни, методи та технології навчання

Викладання освітнього компонента базується на поєднанні фундаментальної теоретичної підготовки та прикладного аналізу практик публічного врядування. Навчальний процес орієнтований на розвиток критичного мислення здобувачів вищої освіти, спроможності аналізувати реформи публічного управління в Україні через призму світового та історичного досвіду, а також на розробку науково обґрунтованих рішень для модернізації системи публічної служби. Для досягнення програмних результатів навчання та активізації пізнавальної діяльності здобувачів використовуються такі методи й технології: інтерактивні лекції (лекції-дискусії, проблемні та бінарні лекції із залученням практиків у сфері публічного управління); практичні заняття (аналіз конкретних ситуацій (case-study), проведення тематичних дискусій, дебатів і рольових ігор з моделювання процесів прийняття управлінських рішень); проєктне та дослідницьке навчання (підготовка наукових доповідей, аналітичних записок (policy papers), розробка проєктів нормативно-правових чи концептуальних документів; інформаційно-комунікаційні та цифрові технології (використання платформи Microsoft Teams для проведення онлайн-занять (лекцій та семінарів), дистанційної підтримки навчання).

Програма навчальної дисципліни

Теми лекційних занять

Тема 1. Теоретичні засади публічного управління.
Управління як соціальне явище та публічне управління як вид суспільної діяльності. Категоріально-понятійний апарат: співвідношення понять «держава», «суспільство», «державне управління», «публічне управління». Публічна служба, державна служба та служба в органах місцевого самоврядування: поняття, види та специфіка. Філософські та концептуальні засади публічного управління. Основні закони, закономірності та класичні методи дослідження в публічно-управлінській науці. Співвідношення публічної та державної влади, публічної та державної політики. Специфіка публічного менеджменту: порівняльний аналіз менеджменту в публічному та приватному секторах. Застосування системного підходу та базових наукових методологій у дослідницько-інноваційній діяльності в публічній сфері.
Тема 2. Особливості розвитку публічного управління та адміністрування у країнах Західної Європи та США від античності до Новітнього часу.
Антична політична думка про державу та форми правління. Вчені-філософи Сократ, Платон, Арістотель про державу та право, перші спроби класифікації держави на монархію, тиранію, аристократію, плутократію та демократію. Теорії походження права та державного адміністрування. Теологічна теорія (з XVII ст. до н.е.), патріархальна теорія (часи Стародавньої Греції), договірна теорія (середина VII – початок IX ст.), теорія насильства (IX ст.),

соціальнокласова теорія (кінець XVIII ст. початок IX ст.). «Папська революція» та розвиток нових принципів публічного адміністрування. Збірник чернця Граціана «Відповідності суперечних канонів» (Decretum Gratiani).Конституція Мелфі (Liber Augustalis) - «свідоцтвом про народження сучасної бюрократії». Чорна Книга короля Англії Едварда IV (1471 р.). «Французька монархія» (1519) Клода де Сейселля. Публічне адміністрування у XVII - XVIII ст. XIX ст. - народження нових систем органів публічного адміністрування, публічної служби. Ідеї Локка і Монтеск'є. «Два трактати про державне правління» Дж. Локка. Адміністративний кодекс Ч. Бонніно (1808 р.). Реформи у системі адміністрування у США. Дослідження відомого німецького ученого кінця XIX – початку XX ст. М. Вебера. Книга «Вивчення адміністрування» професора права Колумбійського університету, майбутнього президента США В. Вільсона. Праці А. Есмена «Елементи конституційного права», Л. Дюги, А. Мішеля, М, Оріу заклали основи інституційного підходу до проблем публічного адміністрування. Вивчення системи публічного адміністрування наприкінці XIX ст.у Великобританії. Дослідження Е. Баркера, Д. Коул, Р. Ласки, Ч. Маннінга, У. Робсона, Г. Файнера. Школа наукового (класичного) менеджменту. Наукові розробки французького дослідника А. Файоля. Розвиток теорій публічного адміністрування у 50-80-ті роки XX ст.

Тема 3. Історія публічного управління на українських землях до 1917 року. Організація державного управління на українських землях в 1917-1921 р.р. та за радянських часів.

Становлення системи державного управління у Київській та Галицько-Волинській державах (IX – середина XIV ст.). Громадянське самоврядування за часів Київської Русі. Магдебурзьке право в українських містах з середини XIV ст. Державне управління на українських землях у складі Литви та Польщі (середина XIV – середина XVII ст.).Управління в самоврядній Україні (середина XVII ст. – середина XVIII ст.) та в період занепаду Козацької державності. Військово-адміністративне самоврядування і полково-сотенний устрій Української козацької держави. Українські землі у складі Російської та Австро-Угорської імперій. Місцеве самоврядування на українських землях у складі Російської імперії (XVIII - початок XX ст.).

Тема 4. Розвиток світової управлінської думки та її вплив на публічне управління .

Розвиток світової управлінської думки та її вплив на публічне управління Джерела ідей управління суспільством і країною. Формування та розвиток теорій управління суспільством і країною. Наукові теорії та школи публічного управління XX ст.: класична школа, школа людських стосунків, школа «соціології організацій», школа «суспільного вибору», когнітивний підхід. Принципи публічної сфери за В.Вільсоном. М.Вебер про основні принципи бюрократичних систем. Розвиток ідей публічного управління у першій половині XX сторіччя. Розвиток теорії та практики управління суспільством і країною у другій половині XX століття: системний метод для вирішення управлінських задач; організація як відкрита система; застосування структурно-функціонального аналізу в управлінській практиці; психологічний, соціально-інженерний, гуманітарний підходи в управлінні. Політика подолання соціально-економічних диспропорцій розвитку сільських територій та міст на основі стратегій регіонального розвитку і державно-приватного партнерства (Smart Urban Development). Державно-приватне партнерство (ДПП) та концепція Smart Urban Development в управлінні міськими територіями: роль муніципальних службовців у процесах відновлення українських міст.

Тема 5. Методологічні особливості публічного управління.

Парадигма сучасного публічного управління, аксіологічні засади, цінності публічного управління. Закони публічного управління. Цілі, функції публічного управління. Принципи публічного управління. Механізми публічного управління. Політичний і адміністративний аспекти публічного управління. Прийняття публічно-управлінських рішень. Сутність та співвідношення централізації та децентралізації в публічному управлінні. Форми децентралізації: адміністративна, політична, фіскальна, економічна. Європейські моделі децентралізованого управління. Особливості децентралізації у США, Канаді. Ефективність публічного управління та його критерії. Демократія. Демократизація публічного управління. Демократичне врядування. Концепт демократичного врядування. Деконцентрація й децентралізація владних повноважень в публічному управлінні. Міжнародні стандарти демократичного врядування.

Тема 6. Особливості становлення публічного управління в Україні за роки незалежності.

Зарубіжний досвід публічного управління. Історичний досвід публічного управління України. Тенденції розвитку публічного управління сучасної України. Основні етапи державотворення в незалежній Україні. Елементи сучасної системи місцевого самоврядування в Україні. Територіальна громада. Особливість місцевого самоврядування. Система територіальної влади в Україні. Функції місцевого самоврядування. Засади регіональної влади в Україні. Громадське

управління. Громадська організація. Адміністрація в публічному управлінні. Public administration. Публічне адміністрування. Публічна адміністрація. Адміністрування. Механізми публічного адміністрування. Реформа публічної адміністрації. Перспективи реформування місцевого самоврядування. Територіальна організація публічної влади як основа розвитку місцевого самоврядування. Питання легітимності влади, підтримка демократії в Україні. Легітимність політичної влади. Громадянська культура. Демократія та соціальна політика. Соціальна політика та соціальна структура (стратифікація) України.

Тема 7. Інституційне та організаційне забезпечення публічного управління та його трансформація.

Держава як суб'єкт управління суспільними процесами: принципи, механізми, функції. Форми держави як основні детермінанти формування моделі публічного управління. Сучасні системи державного управління в країнах світу. Державна влада в Україні: сутність, форми, особливості. Механізми і моделі модернізації державного управління. Стратегія сталого розвитку «Україна 2030». Стратегія реформування державного управління. Організаційно-регулюючі функції управління. Органи влади та апарат управління: значення, особливості і функції. Розподіл влад як принцип основ конституційного ладу. Органи виконавчої влади як суб'єкти публічного управління: поняття, ознаки, особливості правового становища. Інструменти вироблення і реалізації публічного управління. Особливості трансформації публічного управління.

Тема 8. Сучасні концепції публічного врядування: New Public Management та Good Governance.

Концепція нового публічного менеджменту (New Public Management): передумови виникнення, засади та інструменти. Практичні моделі реалізації New Public Management («вестмінстерська» та «американська» моделі, концепції Д. Осборна, Т. Ґеблера, Д. Кеттла). Концепція доброго врядування (Good Governance): сутність, причини впровадження та базові характеристики. Критерії та 12 принципів Good Governance (стандарти Світового Банку, Ради Європи та ЄС). Імплементація принципів Good Governance в Україні (впровадження програм SIGMA, TWINNING, реформа державної служби). Регіональне врядування (Regional Governance): сутність, особливості та застосування на рівні місцевого самоврядування. Перспективи розвитку інвестиційно-інноваційної діяльності в контексті парадигм сучасного врядування. Соціальна складова конкурентоспроможності бізнес-моделей: аналітичний вимір та сучасні управлінські підходи. Роль державно-приватного партнерства в процесах відновлення українських міст та смартурбанізації.

Тема 9. Соціально-економічні та аналітико-прогностичні джерела розвитку публічних процесів.

Логіко-теоретична реконструкція соціально-політичних та адміністративно-управлінських процесів. Еволюція суспільних моделей під впливом трансформацій публічно-управлінських систем. Сучасні тенденції та закономірності розвитку політико-адміністративних процесів. Застосування системного підходу до дослідження складних публічних процесів. Планування, моніторинг та прогнозування суспільно-політичних і соціально-економічних процесів у державі. Моделювання управлінських рішень в умовах невизначеності та кризових ситуацій. Удосконалення інструментів та засобів реалізації державної промислової політики. Державна політика відновлення людського капіталу України в післявоєнний період. Політика подолання диспропорцій розвитку сільських територій на основі сучасних стратегій регіонального розвитку.

Тема 10. Сучасні міжнародні стандарти, інновації та цифровізація публічного управління.

Європейські стандарти публічного управління (European Administrative Space) та їх адаптація в Україні. Європейська стратегія щодо інновацій та доброго врядування на місцевому рівні. Цифрова трансформація публічного управління: е-урядування (E-government), е-демократія та публічні онлайн-послуги. Інноваційні технології залучення громадян до прийняття рішень (консультації з громадськістю, партисипація). Публічне управління в умовах викликів воєнного та післявоєнного періодів: забезпечення стійкості (resilience) державних інститутів. Стратегічні напрями наближення якісно-кількісних характеристик публічного управління в Україні до стандартів ЄС. Цифровізація аудиту публічних фінансів як інструмент забезпечення підзвітності публічного управління в умовах криз і війни. Адаптивне бюджетування в умовах воєнної невизначеності: роль цифрових інструментів у публічному управлінні фінансами. Соціальні механізми управління репутацією суб'єктів публічної влади в умовах воєнного стану.

Теми практичних занять

Тема 1. Теоретичні засади публічного управління.
Суб'єкти та об'єкти публічного управління: взаємодія держави, місцевого самоврядування, бізнесу та інститутів громадянського суспільства. Соціальний діалог як інструмент узгодження інтересів у публічній сфері. Реалізація функцій публічного управління (стратегічне планування, координація, контроль за результатами). Антикризовий менеджмент у діяльності органів публічної влади. Методологія системного аналізу в умовах невизначеності та криз: оцінка ризиків та сценарне планування.

Тема 2. Особливості розвитку публічного управління та адміністрування у країнах Західної Європи та США від античності до Новітнього часу.
Школа наукового (класичного) менеджменту, Л. Уайт, Ф. Тейлор, Д. Муні, Ф. і Л. Гілберт Г. Емерсон, Г. Форд. Наукові розробки французького дослідника А. Файоля. Початок XX ст., праці про роль публічного адміністрування Дж. Муні і А.Рейлі, Л. Галіка і Л. Урвіка, У. Бенніса і П. Слейтера, Р. Сейдмана. Розвиток теорій публічного адміністрування у 50-80-ті роки XX ст. Науковий внесок американських соціологів і політологів Т. Парсонса, П. Лазарсфельда, В. Томпсона, Д. Істона, Г. Алмонда та ін. Кардинальні зміни у зовнішньому глобалізованому світі початку XXI ст.Публічна політика і публічна сфера в світі. Європейський досвід у сфері реформування державної служби та місцевого самоврядування. Досвід Великої Британії, Данії, Голландії, Швеції та ін. країн у налагодженні партнерства з приватним сектором.

Тема 3. Історія публічного управління на українських землях до 1917 року. Організація державного управління на українських землях в 1917-1921 р.р. та за радянських часів.
Осмислення історичного досвіду державного управління в Україні. Проблеми державного управління в умовах революційних перетворень 1917 – 1920 років. Центральна Рада і Українська Народна Республіка. Гетьманат Павла Скоропадського. Директорія Української Народної Республіки. Утворення Української держави на західноукраїнських етнографічних землях у складі Австро-Угорщини. Практика державно-управлінської діяльності в Українській Радянській Соціалістичній Республіці (УРСР).

Тема 4. Розвиток світової управлінської думки та її вплив на публічне управління.
Концепції управління в постіндустріальному, інформаційному суспільстві. Публічне управління в контексті неокласичної теорії. Концепція раціонального вибору та «новий менеджеризм». Новий державний менеджмент як модель публічного адміністрування: основні риси. Концепція «належного управління»: сутність, принципи. Принцип транспарентності публічного управління.

Тема 5. Методологічні особливості публічного управління.
Демократія. Демократизація публічного управління. Демократичне врядування. Концепт демократичного врядування. Деконцентрація й децентралізація владних повноважень в публічному управлінні. Міжнародні стандарти демократичного врядування. Загальні принципи, правила і конкретні дії, вироблені й узагальнені європейською та світовою практиками. Демократичні громадянські компетентності. Системні характеристики публічного управління. Становлення науки та галузі знань (25. Державне управління; 28.Публічне управління та адміністрування). Методологія публічного управління. Єдність методології пізнання, дослідження й практики публічного управління. Методологія прийняття публічно-управлінських рішень.

Тема 6. Особливості становлення публічного управління в Україні за роки незалежності.
Зарубіжний досвід публічного управління. Українська модель публічного управління та адміністрування. Завдання вітчизняного публічного управління та адміністрування. Українська модель публічного управління та адміністрування. Публічна сфера - єдність економічної, соціальної та політичної сфери. Сучасний стан місцевого самоврядування в Україні. Державна політика у сфері місцевого самоврядування. Характеристика сучасного етапу державної політики у сфері місцевого самоврядування. Концепція реформи місцевого самоврядування. Перспективи реформування місцевого самоврядування.

Тема 7. Інституційне та організаційне забезпечення публічного управління та його трансформація.
Державна влада в Україні: сутність, форми, особливості. Механізми і моделі модернізації державного управління. Стратегія сталого розвитку «Україна 2030». Стратегія реформування державного управління. Організаційно-регулюючі функції управління. Органи влади та апарат управління: значення, особливості і функції. Органи виконавчої влади як суб'єкти публічного

управління: поняття, ознаки, особливості правового становища. Інструменти вироблення і реалізації публічного управління. Особливості трансформації публічного управління.

Тема 8. Сучасні концепції публічного врядування: New Public Management та Good Governance.

Співвідношення та порівняльний аналіз концепцій New Public Management (NPM) і Good Governance: спільне, відмінне та точки перетину. Порівняльний аналіз «вестмінстерської» та «американської» моделей NPM: практичний досвід застосування у США, Великій Британії, Новій Зеландії. Концепція Д. Осборна та Т. Ґеблера «Реінвентинг уряду» (Reinventing Government): ринкові інструменти в публічному секторі. 12 принципів Good Governance Ради Європи: методологія оцінювання стану їх дотримання на рівні місцевого самоврядування. Досвід реалізації проєктів державно-приватного партнерства для відновлення українських міст та розвитку смарт-урбаністики.

Тема 9. Соціально-економічні та аналітико-прогностичні джерела розвитку публічних процесів.

Застосування системного підходу до дослідження складних соціально-політичних та адміністративних процесів. Методологія та інструменти аналізу, моніторингу та прогнозування суспільно-політичних і соціально-економічних процесів. Специфіка прийняття публічно-управлінських рішень в умовах високого рівня невизначеності та кризових явищ. Моделювання публічно-управлінських процесів: інструменти реагування на сучасні виклики. Застосування методів SWOT-аналізу, PEST-аналізу та побудова дерева рішень для оцінки соціально-економічного розвитку регіону/громади.

Тема 10. Сучасні міжнародні стандарти, інновації та цифровізація публічного управління.

Європейський адміністративний простір (European Administrative Space): основні стандарти, принципи та шляхи їх адаптації в Україні. Цифрова трансформація та електронне урядування (E-government): вітчизняний досвід (портал та застосунок «Дія») і міжнародні аналоги. Інструменти е-демократії та партисипації (е-петиції, громадські budget/консультації, електронні голосування) в діяльності органів публічної влади. Інституційна стійкість (resilience) та гнучкість системи публічного управління в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення. Адаптивне та гендерноорієнтоване бюджетування в умовах надзвичайних ситуацій і воєнної невизначеності.

Теми лабораторних робіт

Лабораторні роботи в рамках дисципліни не передбачені.

Самостійна робота

Вивчення освітнього компонента передбачає опрацьовування лекційного матеріалу, підготовку до практичних занять та самостійне вивчення тем та питань, які не викладаються на лекційних заняттях. Здобувачам вищої освіти також рекомендуються додаткові матеріали (офіційні сайти органів державної влади, судових органів влади) для самостійного вивчення та аналізу. Також передбачено написання реферату, проведення тематичних дискусій, дебатів і рольових ігор з моделювання процесів прийняття управлінських рішень); підготовка наукових доповідей.

Теми для самостійного опрацювання:

Тема 1. Теоретичні засади публічного управління.

Категоріально-понятійний апарат: співвідношення понять «держава», «суспільство», «державне управління», «публічне управління». Публічна служба, державна служба та служба в органах місцевого самоврядування: поняття, класифікація та специфіка. Філософські та концептуальні засади публічного управління. Основні закони, закономірності та класичні методи дослідження в публічно-управлінській науці. Порівняльний аналіз менеджменту в публічному та комерційному секторах. Розробка пропозицій щодо ініціювання дослідницько-інноваційних проєктів на основі аналізу взаємодії стейкхолдерів.

Тема 2. Особливості розвитку публічного управління та адміністрування у країнах Західної Європи та США від античності до Новітнього часу.

Вчення Сократа, Платона та Арістотеля про державу та класифікацію форм правління. Еволюція теорій походження держави та права (теологічна, патріархальна, договірна, теорія насильства, соціально-класова). «Папська революція» та її вплив на публічне адміністрування: Decretum Gratiani, Мельфійські конституції (Liber Augustalis). Пам'ятки правової та управлінської думки:

«Чорна книга» Едварда IV, «Французька монархія» К. де Сейсселя. Ідеї Дж. Локка, Ш.-Л. Монтеск'є, Ш. Боннена, М. Вебера та В. Вільсона в становленні науки публічного адміністрування.

Тема 3. Історія публічного управління на українських землях до 1917 року. Організація державного управління на українських землях в 1917-1921 р.р. та за радянських часів.

Система державного управління у Киевській та Галицько-Волинській державах (IX – середина XIV ст.). Громадянське самоврядування часи Руси-України. Магдебурзьке право та його роль у розвитку українських міст із середини XIV ст. Державне управління на українських землях у складі Великого Князівства Литовського та Речі Посполитої. Військово-адміністративне самоврядування й полково-сотенний устрій Української козацької держави та період занепаду автономії. Система місцевого самоврядування на українських землях у складі Російської та Австро-Угорської імперій (XVIII – початок XX ст.).

Тема 4. Розвиток світової управлінської думки та її вплив на публічне управління.

Джерела та еволюція управлінської парадигми: від філософських засад державотворення до систематизації знань про публічне врядування. Інституціоналізація наукових шкіл XX століття (класична школа, школа людських стосунків, соціологія організацій, теорія суспільного вибору, когнітивний підхід) як методологічна основа сучасного адміністративного менеджменту. Бюрократичні моделі та їх трансформація в працях В. Вільсона і М. Вебера: класичні принципи раціональності та їх сучасна критична рефлексія в умовах цифрової епохи. Методологічний синтез структурно-функціонального, психологічного, соціально-інженерного та гуманітарного підходів в управлінській практиці для розв'язання комплексних проблем публічного сектору та обґрунтування стратегічних напрямів інноваційного розвитку.

Тема 5. Методологічні особливості публічного управління.

Парадигма, аксіологічні засади та цінності сучасного публічного управління. Системні характеристики, закони, цілі та механізми публічного управління. Порівняльний аналіз європейських та північноамериканських (США, Канада) моделей децентралізованого управління. Критерії та методи оцінювання ефективності функціонування систем публічного управління.

Тема 6. Особливості становлення публічного управління в Україні за роки незалежності.

Основні етапи державотворення в незалежній Україні з урахуванням світового досвіду. Функціональна структура та засади діяльності регіональної влади й інститутів громадянського суспільства. Співвідношення категорій: публічне адміністрування, публічна адміністрація. Проблеми забезпечення легітивності політичної влади та формування громадянської культури. Вплив соціальної політики на трансформацію соціальної структури (стратифікації) суспільства.

Тема 7. Інституційне та організаційне забезпечення публічного управління та його трансформація.

Держава як суб'єкт управління суспільними процесами: принципи, механізми та функції. Вплив форми держави на формування моделей публічного управління. Сучасні світові системи державного управління: порівняльний аналіз. Поділ влад як основоположний принцип конституційного ладу та його реалізація в системі державних органів.

Тема 8. Сучасні концепції публічного врядування: New Public Management та Good Governance.

Передумови виникнення, концептуальні засади та інструменти New Public Management. Базові критерії та принципи Good Governance відповідно до стандартів Світового банку та ЄС. Практика імплементації міжнародних програм (SIGMA, TWINNING) у контексті реформування державної служби України. Концепція регіонального врядування (Regional Governance) та її інструментарій. Перспективи розвитку інвестиційно-інноваційної діяльності в контексті парадигм сучасного врядування. Соціальна складова конкурентоспроможності бізнес-моделей: аналітичний вимір та сучасні управлінські підходи.

Тема 9. Соціально-економічні та аналітико-прогностичні джерела розвитку публічних процесів.

Логіко-теоретична реконструкція соціально-політичних та адміністративно-управлінських процесів. Вплив трансформації публічно-управлінських систем на еволюцію суспільних моделей. Закономірності та провідні тенденції розвитку сучасних політико-адміністративних систем. Державна політика відновлення людського капіталу України в післявоєнний період. Політика подолання диспропорцій розвитку сільських територій на основі сучасних стратегій регіонального розвитку.

Тема 10. Сучасні міжнародні стандарти, інновації та цифровізація публічного управління.

Європейська стратегія щодо інновацій та доброго врядування на місцевому рівні. Інноваційні технології партисипації та консультацій з громадськістю. Стратегічні напрями та механізми наближення якісно-кількісних характеристик публічного управління в Україні до стандартів ЄС. Цифровізація аудиту публічних фінансів як інструмент забезпечення підзвітності публічного управління в умовах криз і війни. Адаптивне бюджетування в умовах воєнної невизначеності: роль цифрових інструментів у публічному управлінні фінансами. Соціальні механізми управління репутацією суб'єктів публічної влади в умовах воєнного стану.

Тематика рефератів.

1. Еволюція парадигм публічного управління: від класичної бюрократії до Нового державного менеджменту та концепції доброго врядування.
2. Історичні витоки державного будівництва в Україні: від традицій козацького самоврядування до сучасного державотворення.
3. Формування та розвиток концепції «держави загального добробуту» (Welfare State): історичний досвід та сучасні виклики.
4. Історія становлення місцевого самоврядування: європейський досвід та українські реалії в контексті реформи децентралізації.
5. Вплив ідей класичного адміністративного менеджменту на становлення теорії публічної служби.
6. Концепція публічної цінності (Public Value Management): теоретичні засади та практичне застосування в діяльності органів влади.
7. Генеза бюрократії як соціального інституту: від античних цивілізацій до формування сучасних державних апаратів.
8. Теорія прийняття державних рішень: від раціональних моделей до інклюзивного та парсиципативного підходів.
9. Концепція стейкхолдерів у публічному управлінні: залучення громадянського суспільства та бізнесу до формування політики.
10. Еволюція поглядів на роль держави в економіці: від класичного лібералізму (laissez-faire) до сучасних теорій державного регулювання і неоетатизму.
11. Еволюція концепцій адміністративної відповідальності та контролю за діяльністю публічної адміністрації в історичній ретроспективі.
12. Історична еволюція концепції розподілу влади та її вплив на архітектуру сучасного публічного управління.
13. Публічне управління в умовах криз та надзвичайних ситуацій (на прикладі глобальних викликів та воєнного стану).
14. Адміністративна реформа в Україні в контексті євроінтеграційних процесів: гармонізація зі стандартами ЄС та SIGMA.
15. Концепція «розумного міста» (Smart City): роль публічного управління у трансформації сучасних урбаністичних систем.
16. Стратегічне планування у публічному секторі: методологія розробки, реалізації та моніторингу державних програм.
17. Вплив ідей класичного адміністративного менеджменту та школи «людських стосунків» на становлення теорії публічної служби.
18. Історичний розвиток інституту громадянського суспільства та його взаємодія з державною владою в контексті еволюції управлінських парадигм.
19. Генеза адміністративно-політичних систем: історичні форми та типи державного устрою у працях класиків політичної та управлінської думки.
20. Гендерно орієнтоване управління у публічному секторі: теорія, принципи та реалізація в Україні.

Література та навчальні матеріали

Базова література

1. Біла-Тіунова Л. Р. Державна служба України. Загальна частина : навч. посібник. Одеса, 2020. 511с.
2. Вороніна Ю. Є. Теорія та практика публічного управління та адміністрування : навчальний посібник. Мелітополь : Колор Принт, 2020. 204 с.

3. Державне управління : підручник : у 2 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; ред. кол. : Ю. В. Ковбасюк (голова), К. О. Ващенко, Ю. П. Сурмін [та ін.]. Київ ; Дніпропетровськ : НАДУ, 2013. Т. 2. 324 с.
4. Забзалюк Д. Є., Макарчук В. С., Марковський В. Я., Яремчук В. Д., Рудий Н. Я. Історія держави та права : навч. посіб. / заг. ред. Д. Є. Забазалюка та В. Я. Марковського; Львівський державний університет внутрішніх справ. Львів : СПОЛОМ, 2021. 438 с
5. Історія державного управління / кол. авт. ; за заг. ред. В. С. Загорського, О. Я. Красівського, О. Ю. Мороза. Львів. 2018. 368 с.
6. Куйбіда В. С., Пасічник В. М. Засади державної політики національної безпеки України : монографія / за заг. ред. В. С. Куйбіди. Київ : НАДУ, 2020. 488 с.
7. Модернізація галузі науки державне управління в умовах суспільних реформ в Україні : монографія / О. М. Петроє та ін. ; за заг. ред. О. М. Петроє, Л. І. Федулової. Київ : НАДУ, 2020. 552 с.
8. Методологія публічного управління : навч. посіб. / уклад. І. В. Шпекторенко. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2018. 120 с. URL: http://www.dridu.dp.ua/biblioteka/doc/Metodolohiya_publichnoho_upravlinnya.pdf .
9. Міненко М. А. Публічне управління: теорія та методологія : монографія. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. 404 с.
10. Основи публічного управління та антикорупційна діяльність : навчальний посібник / Є. Г. Карташов, А. П. Миколаєць, А. В. Антонов, І. О. Драган, Н. В. Дацій, Ю. В. Шпак ; за ред. Є. Г. Карташова, А. П. Миколайця. Київ : Освіта України, 2020. 304 с.
11. Пархоменко-Куцевіл О. І., Сурай І. Г., Аль-Атті І. В. Теорія та практика реформ в Україні : навч. посіб. Переяслав ; Кам'янець-Подільський : ТОВ «Друкарня «Рута», 2021. 188 с.
12. Перга Ю.М. Історія державного управління в Україні: конспект лекцій. навч. посіб. Київ. 2023. 55 с.
13. Політико-правове забезпечення публічного управління та адміністрування : підручник / за ред. Г. П. Ситника. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2020. 504 с.
14. Посібник для керівників державної служби / Ю. Лихач, М. Канавець, Р. Попов [та ін.] ; за заг. ред. Н. Алюшиної. Київ : ТОВ «ВІСТКА», 2020. 422 с.
15. Публічне управління як системне суспільне явище : підручник / за заг. ред. А. М. Михненка, Н. М. Грущинської. Київ : НАУ, 2019. 516 с.
16. Публічна служба в Україні : навч.-метод. посіб. / Л. Біла-Тіунова, А. Кубаєнко, А. Стрельников. Одеса : Фенікс, 2023. 277 с.
17. Публічне врядування : навч. посіб. / наук. ред. кол. : В. С. Загорський, С. О. Телешун [та ін.]. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2011. 630 с.
18. Публічне управління = Public Administration : навч. посібник / А. В. Стасишин, Г. В. Капленко, Г. О. Комарницька [та ін.] ; за заг. ред. А. В. Стасишина. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 460 с.
19. Публічне управління та адміністрування : навчальний посібник / А. О. Дєгтяр, О. А. Дєгтяр, Х. І. Калашнікова, М. К. Гнатенко. Харків : НАУ «ХАІ», 2021. 128 с.
20. Світові моделі державного управління: досвід для України : наук. вид. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка, С. В. Загороднюка, П. І. Крайніка [та ін.]. 2-ге вид. Київ : НАДУ, 2015. 612 с.
21. Cox R. W., Buck S., Morgan B. Public Administration in Theory and Practice. Routledge, 2020. 610 p.
22. Procedures for local and regional authority participation in european Policy Making in the member states / Committee of the Regions. Brussels ; Luxembourg : [s. n.], 2005. 332 p.

Допоміжна література

1. Актуальні проблеми публічного управління та адміністрування : колективна монографія / за ред. Н. Б. Кирич. Тернопіль : Паляниця В. А., 2020. 267 с.
2. Бакуменко В. Д., Бондар І. С., Горник В. Г., Шпачук В. В. Особливості публічного управління та адміністрування : навч. посіб. Київ : Видавництво Ліра-К, 2020. 252 с.
3. Баштанник В. В., Новак А. В., Рагімов Ф. В., Бородін Є. І. [та ін.]. Право в публічному управлінні : навч. посіб. Херсон : Олді-Плюс, 2020. 406 с.
4. Вороніна Ю. Є. Теорія та практика публічного управління та адміністрування : навч. посіб. Мелітополь : Колор Принт, 2020. 204 с. URL: http://elar.tsatu.edu.ua/bitstream/123456789/11883/1/Посібник_(4)(1)(1).pdf (дата звернення: 20.09.2026).

5. Круглов В. В., Терещенко Д. А. Державна політика відновлення людського капіталу України в післявоєнний період. Освітня аналітика України. 2023. Вип. 2 (23). С. 21–33. URL: https://science.iea.gov.ua/wp-content/uploads/2023/07/2_Kruglov_Tereshchenko_223_2023_21-33.pdf.
6. Круглов В. В., Терещенко Д. А. Інновації в системі державного управління. Вісник Національного технічного університету «ХПІ». Серія: Актуальні проблеми розвитку українського суспільства. 2023. № 2. С. 74–79. URL: https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/73491.
7. Лазор О. Д., Лазор О. Я., Юник І. Г. Основи публічного управління та адміністрування : навч.-метод. посіб. Київ : Видавництво Ліра-К, 2020. 267 с.
8. Шевченко А. Є., Кудін С. В. Історія держави і права України : навч.-метод. посіб. Вінниця : ТОВ «Твори» 2020. 688 с.
9. Bielialov T., Shtuler I., Tereshchenko D., Horiachova N., Pashniuk L. Prospects for the development of investment and innovation activity in Ukraine. Cuestiones Políticas. 2023. Vol. 41, № 76. P. 116–135. DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.7709320 (URL: https://produccioncientificaluz.org/index.php/cuestiones/article/view/39684/44818).

Інформаційні ресурси в інтернеті

1. Державна служба статистики України : офіц. вебсайт. URL: http://www.ukrstat.gov.ua
2. Електронний аналог Національної парламентської бібліотеки України : Політематична база даних статей з періодичних видань / Національна парламентська бібліотека України. URL: http://analitic.nplu.org/
3. Кабінет Міністрів України : офіц. вебпортал. URL: http://www.kmu.gov.ua
4. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : офіц. вебсайт. URL: http://www.nbuv.gov.ua
5. Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого : офіц. вебсайт. URL: https://nlu.org.ua/
6. Національна парламентська бібліотека України : вебсайт. URL: http://www.nplu.org/ua/resources/resources.htm
7. Національне агентство України з питань державної служби : офіц. вебсайт. URL: https://nads.gov.ua/
8. Національний інститут стратегічних досліджень : офіц. вебсайт. URL: http://www.niss.gov.ua/
9. Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL: http://www.president.gov.ua
10. Офіційний вебпортал парламенту України «Верховна Рада України». URL: http://www.rada.gov.ua
11. Центр політико-правових реформ : вебсайт. URL: http://www.pravo.org.ua
12. European CAF Resource Centre – EIPA : official website. URL: https://www.eipa.eu/portfolio/european-caf-resource-centre/

Система оцінювання

Критерії оцінювання успішності студента та розподіл балів

Критерії оцінювання успішності студента та розподіл балів
100% підсумкової оцінки складаються з результатів оцінювання у вигляді екзамену (40%) та поточного оцінювання (60%).
Екзамен включає: теоретичний блок (усні запитання) — 3 питання з теорії (перевірка розуміння базових понять, концепцій та категорій); практичний блок — 1 ситуаційне завдання (аналіз конкретної управлінської чи правової ситуації (кейсу), пошук шляхів її вирішення та аргументація позиції під час усної доповіді. Поточне оцінювання: 2 онлайн тести та вирішення практичних завдань (по 30%)

Шкала оцінювання

Сума балів	Національна оцінка	ECTS
90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81	Добре	C
64–74	Задовільно	D
60–63	Задовільно	E
35–59	Незадовільно (потрібне додаткове вивчення)	FX
1–34	Незадовільно (потрібне повторне вивчення)	F

Норми академічної етики і політика курсу

Здобувач вищої освіти повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХПІ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність. Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при неможливості вирішення конфлікту – доводитися до відома співробітників дирекції інституту.
Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності НТУ «ХПІ» розміщено на сайті: http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrochesnist/

Погодження

Силабус погоджено	Дата погодження, підпис 28.06.2024	Завідувач кафедри Володимир МОРОЗ
	Дата погодження, підпис 28.06.2024	Гарант ОНП Володимир МОРОЗ